

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA MIERZEJEWSKI przeciwko POLSCE

(Skarga nr 15612/13)

WYROK

STRASBURG

z dnia 24 lutego 2015 roku

OSTATECZNY
24/05/2015

Ten wyrok uprawomocni się na warunkach określonych w Artykule 44 § 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Mierzejewski przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Seksja Czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Guido Raimondi, *Przewodniczący*,
Päivi Hirvelä,
Ledi Bianku,
Nona Tsotsoria,
Paul Mahoney,
Krzysztof Wojtyczek,
Faris Vehabović, *sędziowie*,

oraz Françoise Elens-Passos, *Kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 3 lutego 2015 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 15612/13) wniesionej do Trybunału w dniu 28 stycznia 2013 roku przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez obywatela Polski, Pana Tomasza Mierzejewskiego ("skarżący").

2. Rząd polski („Rząd”) był reprezentowany przez pełnomocnika, Panią J. Chrzanowską z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. W dniu 9 grudnia 2013 roku skarga wniesiona na podstawie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji dotycząca przewlekłości tymczasowego aresztowania została zakomunikowana Rządowi.

4. W tym samym dniu pozostała część skargi została uznana za niedopuszczalną.

STAN FAKTYCZNY**I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

5. Skarżący urodził się w 1987 roku i mieszka w Łomży.

6. W dniu 7 marca 2011 roku został zatrzymany pod zarzutem popełnienia szeregu przestępstw związanych z uczestnictwem w obrocie narkotykami oraz substancjami psychotropowymi.

7. W dniu 8 marca 2011 roku Sąd Rejonowy w Rzeszowie zastosował wobec skarżącego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy do dnia 7 czerwca 2011 roku. Sąd

oparł swoją decyzję na uzasadnionym podejrzeniu, że skarżący popełnił poważne przestępstwa oraz wskazał na prawdopodobieństwo orzeczenia wobec skarżącego surowej kary. Sąd nie podzielił stanowiska prokuratora, że istnieje realna obawa, iż skarżący będzie utrudniał postępowanie lub ukrywał się. Na tym etapie postępowania skarżący nie był podejrzany o działanie w zorganizowanej grupie przestępczej.

8. obrońca skarżącego wniósł zażalenie na postanowienie w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania.

9. W dniu 14 kwietnia 2011 roku Sąd Okręgowy w Rzeszowie utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie. Sąd podzielił stanowisko obrońcy, że skarżący nie podejmował żadnych działań, które mogłyby utrudniać tok postępowania. Sąd uznał jednak, że prawdopodobne orzeczenie wobec skarżącego surowej kary może stanowić groźbę, iż będzie on usiłował utrudniać prawidłowy tok postępowania.

10. W dniu 2 czerwca 2011 roku Sąd Okręgowy w Rzeszowie przedłużył okres stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania do dnia 7 września 2011 roku. Sąd odniósł się do wcześniejszych wyroków skazujących wydanych wobec skarżącego, co bardziej uprawdopodobniało orzeczenie wobec niego surowej kary. Sąd zauważył ponadto, mając na względzie złożoność sprawy, w której zatrzymano dotychczas 27 osób, że postępowanie przeprowadzono właściwie i bez zbędnej zwłoki. Sąd pierwszej instancji uzyskał opinie biegłych występujących w charakterze świadka lecz istniała nadal konieczność przeprowadzenia dalszych dowodów.

11. Skarżący wniósł zażalenie oraz wystąpił o zmianę zastosowanego wobec niego środka zapobiegawczego.

12. W dniu 30 czerwca 2011 roku Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zmienił zaskarżone postanowienie i orzekł zastosowanie wobec skarżącego tymczasowego aresztowania do dnia 31 sierpnia 2011 roku. Sąd zgodził się z argumentami, na które powoływał się Sąd Okręgowy. Stwierdził jednak, że skoro prokurator wniósł o przedłużenie okresu stosowania tymczasowego aresztowania do dnia 31 sierpnia 2011 roku, Sąd Okręgowy nie miał prawa przedłużenia go ponad wskazaną datę.

13. W dniu 24 sierpnia 2011 roku Sąd Okręgowy w Rzeszowie ponownie przedłużył okres stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania na kolejne dwa miesiące. Sąd nadal oparł swoją decyzję na uzasadnionym podejrzeniu, że skarżący popełnił zarzucane mu czyny oraz wskazał na prawdopodobieństwo orzeczenia wobec skarżącego surowej kary. Prokurator, który wniósł o przedłużenie okresu stosowania tymczasowego aresztowania powołał się między innymi na uzasadnioną obawę, że skarżący może utrudniać postępowanie. Sąd odniósł się do tej części wniosku i stwierdził, że nie istnieją przesłanki, które uzasadniałyby przywołanie tego argumentu w celu przedłużenia okresu stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania.

14. Skarżący wniósł zażalenie.

15. W dniu 13 września 2011 roku Sąd Apelacyjny w Rzeszowie utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

16. W dniu 8 września 2011 roku zarzuty wobec skarżącego zostały rozszerzone o udział w zorganizowanej grupie przestępczej.

17. W dniu 20 października 2011 roku Sąd Okręgowy w Rzeszowie przedłużył okres stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania do dnia 30 listopada 2011 roku. Sąd oparł decyzję na przywołanych wcześniej przesłankach, a ponadto na uzasadnionym podejrzeniu, że skarżący może fałszować dowody oraz utrudniać postępowanie z uwagi na rozszerzone zarzuty działania w zorganizowanej grupie przestępczej. Sąd podkreślił następnie, że postępowanie było prowadzone właściwie i bez zbędnej zwłoki, a jego długość wynikała z obiektywnych przesłanek, mianowicie szczególnej zawichości sprawy oraz konieczności pozyskania materiału dowodowego w odniesieniu do zorganizowanej grupy przestępczej, składającej się z licznych członków.

18. W dniu 7 listopada 2011 roku wniesiono akt oskarżenia przeciwko skarżącemu oraz kilku innym współoskarżonym do Sądu Okręgowego w Zamościu (sygnatura akt sprawy *II K 71/11*). Skarżącemu postawiono zarzut działania w zorganizowanej grupie przestępczej.

19. W dniu 23 listopada 2011 roku Sąd Okręgowy w Zamościu przedłużył okres stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania o kolejne trzy miesiące do dnia 29 lutego 2012 roku. Sądy powołały się na te same przesłanki, które zostały podane wcześniej. Wskazały jednak, że zarzut działania w zorganizowanej grupie przestępczej uzasadnia przedłużenie okresu stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania z uwagi na kolejną przesłankę, mianowicie obawę, że może on utrudniać postępowanie.

20. Okres stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania został następnie przedłużony na mocy postanowień wydanych przez Sąd Okręgowy w Zamościu z dnia 24 sierpnia oraz 27 listopada 2012 roku oraz Sąd Apelacyjny w Lublinie z dnia 6 marca 2013 roku. Sąd Apelacyjny zbadał tok postępowania przed sądem pierwszej instancji i stwierdził, że od września 2012 roku odbyło się dziewięć rozpraw, zostały one odpowiednio zaplanowane, a każda z nich trwała cały dzień. Sąd uznał w konkluzji, że przedłużenie okresu stosowania tymczasowego aresztowania poza ustawowy termin dwóch lat było konieczne w świetle obiektywnych trudności dotyczących terminowego zakończenia wszystkich niezbędnych czynności.

21. W dniach 5 czerwca, 28 sierpnia oraz 4 grudnia 2013 roku Sąd Apelacyjny w Lublinie przedłużył ponownie okres stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania. Sąd Apelacyjny badał za każdym razem tok postępowania, nie stwierdził nadmiernych opóźnień po stronie sądu pierwszej instancji oraz uznał w konkluzji, że przedłużenie okresu

stosowania tymczasowego aresztowania poza ustawowy termin było uzasadnione obiektywną koniecznością dalszego przeprowadzenia dowodu.

22. Obrońca skarżącego wniósł zażalenie na postanowienie z dnia 4 grudnia 2013 roku. Podniósł, że sąd nie zbadał, czy mniej dotkliwe środki byłyby wystarczające dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Odniósł się w tym względzie do faktu, że w listopadzie 2013 roku sąd orzekł, że trzech innych współoskarżonych może zostać zwolnionych za poręczeniem majątkowym.

23. W dniu 18 grudnia 2013 roku Sąd Apelacyjny w Lublinie przychylił się do wniosku obrońcy skarżącego i zmienił postanowienie z dnia 4 grudnia stwierdzając, że tymczasowe aresztowanie może zostać uchylone w przypadku wpłacenia poręczenia majątkowego w wysokości 40.000 zł.

24. W dniu 3 stycznia 2014 roku poręczenie majątkowe zostało wpłacone i skarżący został zwolniony.

25. W dniu 14 stycznia 2014 roku Sąd Okręgowy w Zamościu uznał skarżącego za winnego i wymierzył mu karę 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Zarzut działania w zorganizowanej grupie przestępczej został potwierdzony w wyroku sądu pierwszej instancji.

26. Postępowanie karne przeciwko skarżącemu jest w toku przed sądem drugiej instancji.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

27. Właściwe prawo krajowe i praktyka w zakresie stosowania tymczasowego aresztowania, przesłanek jego przedłużenia, uchylenia tymczasowego aresztowania oraz zasady stosowania innych tak zwanych „środków zapobiegawczych” zostały ujęte w wyrokach wydanych przez Trybunał w sprawach *Kudła przeciwko Polsce* [GC], skarga nr 30210/96, §§ 75-79, ECHR 2000-XI; *Bagiński przeciwko Polsce*, skarga nr 37444/97, §§ 42-46, z dnia 11 października 2005 roku oraz *Celejewski przeciwko Polsce*, skarga nr 17584/04, §§ 22-23, z dnia 4 maja 2006 roku.

PRAWO

ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 5 ust. 3 KONWENCJI

28. Skarżący sformułował zarzut przewlekłości tymczasowego aresztowania. Powołał się na Artykuł 5 ust. 3 Konwencji, który w istotnym dla sprawy zakresie stanowi co następuje:

“Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. c) niniejszego Artykułu ...ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony

na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę.”

29. Rząd zakwestionował to stanowisko.

A. Dopuszczalność skargi

30. Trybunał stwierdza, że skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 Konwencji. Trybunał stwierdza ponadto, że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. Musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Rozpatrywany okres

31. Stosowanie tymczasowego aresztowania wobec skarżącego rozpoczęło się w dniu 7 marca 2011 roku, gdy został zatrzymany. W dniu 3 stycznia 2014 roku został zwolniony po wpłaceniu poręczenia majątkowego orzeczonego przez Sąd Apelacyjny Lublinie.

Rozpatrywany okres wynosi zatem dwa lata, dziewięć miesięcy oraz dwadzieścia dziewięć dni.

2. Stanowisko stron

(a) Skarżący

32. Skarżący podniósł, że okres stosowania tymczasowego aresztowania był nadmierny i stanowił wykonanie kary pozbawienia wolności przed jej orzeczeniem.

(b) Rząd

33. Rząd stwierdził, że stosowanie wobec skarżącego tymczasowego aresztowania było uzasadnione istnieniem poważnych dowodów jego winy, charakterem ciężących na nim zarzutów oraz groźbą surowej kary. Rząd podkreślił, że długość stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania winna być poddana ocenie w świetle faktu, że działał on w zorganizowanej grupie przestępczej. Ryzyko, że oskarżeni mogą utrudniać postępowanie lub fałszować dowody było spotęgowane przez fakt, że byli oni ze sobą ściśle powiązani jako członkowie grupy przestępczej. Jedynie izolacja członków grupy mogła zapobiec uzgadnianiu wyjaśnień lub oddziaływaniu na świadków. Sądy krajowe uznały zatem za konieczne, by zastosować wobec skarżącego tymczasowe aresztowanie do czasu przesłuchania wszystkich istotnych w sprawie świadków oraz zatrzymania innych członków grupy przestępczej.

34. Rząd stwierdził, że potrzeba dalszego stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania została dogłębnie zbadana przez sądy, które każdorazowo uzasadniały wydane postanowienie w sposób wystarczający. W szczególności obawa, że skarżący będzie utrudniał postępowanie była uzasadniona, ponieważ jeden ze współoskarżonych M.J. usiłował przekupić funkcjonariusza Służby Więziennej, by ten przekazał informację poza teren jednostki penitencjarnej oraz znaleziono nielegalną korespondencję.

35. Rząd wskazał następnie na złożoność sprawy, która dotyczyła sześciu współoskarżonych o popełnienie dwudziestu ośmiu różnych przestępstw oraz zawierała dowody pozyskane z tajnych źródeł, które zostały zebrane przy pomocy różnych technik operacyjnych oraz anonimowych świadków. Rząd stwierdził ponadto, że władze wykazały szczególną staranność w prowadzeniu postępowania. W szczególności władze przeprowadzały rozprawy w rozsądnych interwałach czasowych oraz bez zbędnej zwłoki, w okresie pomiędzy wniesieniem aktu oskarżenia w dniu 7 listopada 2011 roku a wydaniem wyroku przez sąd pierwszej instancji w dniu 14 stycznia 2014 roku przeprowadzono w sumie pięćdziesiąt sześć rozpraw w regularnych odstępach czasu. Duża liczba rozpraw poświęcona została wyłącznie przeprowadzeniu dowodu z zapisanego materiału *in extenso* na wniosek oskarżonego.

3. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

36. Trybunał zauważa, że zasady ogólne dotyczące prawa do procesu w rozsądnym terminie lub zwolnienia na czas postępowania, gwarantowanego na mocy Artykułu 5 ust. 3 Konwencji zostały ujęte w szeregu wyroków wydanych przez Trybunał (zob., między innymi, *Kudła przeciwko Polsce* [GC], skarga nr 30210/96, § 110 et seq, ECHR 2000-XI; *McKay przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], skarga nr 543/03, §§ 41-44, ECHR 2006-...; oraz *Bąk przeciwko Polsce*, skarga nr 7870/04, §§ 51-53, ECHR 2007-... (fragmenty), z kolejnymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie powyższych zasad w niniejszej sprawie

37. Trybunał zauważa, że sądy wydając postanowienie w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania wobec skarżącego powołały się na główne przesłanki, które stanowią co następuje: uzasadnione podejrzenie, że skarżący popełnił zarzucane mu czyny, poważny charakter przestępstw, które mu zarzucono oraz surowość grożącej mu kary (zob. paragraf 7 powyżej). Po upływie sześciu miesięcy stosowania tymczasowego aresztowania, gdy przedstawiono skarżącemu zarzut działania w zorganizowanej grupie przestępczej, sąd powołał się ponadto na groźbę oddziaływania przez skarżącego na zeznania świadków oraz współoskarżonych lub utrudniania postępowania przy pomocy innych

środków. Co więcej, sądy wskazały na szczególną złożoność sprawy oraz potrzebę pozyskania obszernego materiału dowodowego.

38. Trybunał zauważa, że podejrzenie popełnienia przez skarżącego poważnych przestępstw stanowiło na początkowym etapie podstawę jego tymczasowego aresztowania. Kolejną istotną przesłanką zastosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania na początkowym etapie była potrzeba zgromadzenia obszernego materiału dowodowego oraz określenia stopnia rzekomej odpowiedzialności każdego oskarżonego działającego w zorganizowanej grupie przestępczej, wobec którego postawiono szereg zarzutów popełnienia poważnych przestępstw. Ryzyko oddziaływania na świadków lub innych współoskarżonych może być zatem słusznie uznane za wysokie, co zostało rzeczywiście stwierdzone przez sądy krajowe. Trybunał zauważa na koniec, że Sąd Apelacyjny w Lublinie wydał postanowienie o zwolnieniu skarżącego za poręczeniem majątkowym, jak tylko przesłanki dalszego stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania przestały obowiązywać.

39. Co więcej, zgodnie ze stanowiskiem władz, prawdopodobieństwo nałożenia na skarżącego surowej kary stanowiło domniemanie, że będzie on utrudniał postępowanie. Jednakże Trybunał przypomina, że podczas gdy surowość grożącej kary stanowi istotny element w ocenie ryzyka ucieczki lub ponownego popełnienia przestępstwa, waga zarzutów nie może uzasadniać sama w sobie długiego okresu stosowania tymczasowego aresztowania (zob. *Michta przeciwko Polsce*, skarga nr 13425/02, § 49, z dnia 4 maja 2006 roku).

40. Podczas, gdy wszystkie wskazane powyżej czynniki mogą uzasadniać nawet stosunkowo długi okres stosowania tymczasowego aresztowania, nie przyznają sądom krajowym nieograniczonej władzy w zakresie przedłużenia przedmiotowego środka (zob. *Kopij przeciwko Polsce* (dec.), skarga nr 7676/06, z dnia 1 lipca 2008 roku). Wraz z upływem czasu, przesłanki te stawały się coraz mniej istotne. Trybunał musi ustalić zatem, czy inne przesłanki przywołane przez sądy były "istotne" i "wystarczające" (zob. *Kudła*, cytowany powyżej, § 111).

41. Trybunał zauważa ponadto, że na początkowym etapie postępowania skarżącemu nie postawiono zarzutu działania w zorganizowanej grupie przestępczej a sądy nie uwzględniły stanowiska prokuratora, powołując się na uzasadnione podejrzenie, że skarżący może fałszować dowody lub utrudniać postępowanie (zob. paragrafy 7 i 13 powyżej). Dopiero, gdy w dniu 8 września 2011 roku przedstawiono skarżącemu kolejny zarzut działania w zorganizowanej grupie przestępczej, sześć miesięcy po jego zatrzymaniu, sądy przywołały przesłanki, na które powoływał się uprzednio prokurator (zob. paragrafy 17 i 19 powyżej) w celu uzasadnienia stosowania tymczasowego aresztowania.

42. Trybunał przyjmuje, że w okolicznościach niniejszej sprawy, mianowicie w świetle zarzutu poważnego przestępstwa polegającego na

udziale w zorganizowanej grupie przestępczej, organy ścigania, a następnie sądy, miały znaczące trudności w pozyskaniu obszernego materiału dowodowego z różnych źródeł oraz ustaleniu faktów i stopnia odpowiedzialności każdego członka grupy. W sprawach tego rodzaju stały nadzór i ograniczenie kontaktu oskarżonych pomiędzy sobą oraz z innymi osobami mogą być konieczne w celu zapobieżenia ucieczce, fałszowaniu dowodów oraz - co najważniejsze - oddziaływaniu na świadków. W konsekwencji dłuższe niż w innych przypadkach okresy stosowania tymczasowego aresztowania mogą zostać uznane za uzasadnione.

43. Trybunał przyjmuje, że groźba, na którą powoływały się sądy, że skarżący może utrudniać postępowanie lub fałszować dowody związane z jego działalnością przestępczą rzeczywiście istniała i uzasadniała osadzenie skarżącego w areszcie przez rzeczony okres. W odniesieniu do stanowiska Rządu dotyczącego rzekomego usiłowania przekupienia funkcjonariusza Służby Więziennej przez jednego ze współoskarżonych oraz nielegalnej korespondencji (zob. paragraf 34 powyżej), Trybunał zauważa, że przedmiotowe próby dotyczyły pozostałych współoskarżonych i nie mogą być przywoływane w sposób bezpośredni w celu uzasadnienia przedłużenia okresu stosowania tymczasowego aresztowania wobec skarżącego. Trybunał przyznaje jednak, że usiłowanie utrudniania postępowania przez pozostałych członków tej samej grupy mogło stanowić uzasadnioną przesłankę dla władz, by zwiększyć czujność przy badaniu podstaw dalszego stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania.

44. Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe wnioski, Trybunał stwierdza, że w okolicznościach niniejszej sprawy, która dotyczy zorganizowanej grupy przestępczej, przesłanki zastosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania były "istotne" i "wystarczające" w celu uzasadnienia jego aresztowania przez cały omawiany okres (zob. *Nowak przeciwko Polsce*, skarga nr 18390/02, § 37, z dnia 18 września 2007 roku).

45. Pozostaje zatem ustalić, czy władze krajowe wykazały "szczególną staranność" w prowadzeniu postępowania.

46. W tym względzie Trybunał zauważa, że postępowanie było bardzo złożone, dotyczyło szeregu oskarżonych, rozległego postępowania dowodowego oraz stosowania szczególnych środków wymaganych w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej. Niemniej, rozprawy w sprawie skarżącego odbywały się regularnie i w krótkich odstępach czasu (zob. paragrafy 20-21 oraz 35 powyżej). Trybunał stwierdza zatem w konkluzji, że władze krajowe wykazały szczególną staranność w prowadzeniu postępowania. Długość postępowania przygotowawczego oraz procesu była uzasadniona wyjątkową złożonością sprawy.

47. Mając na względzie powyższe, Trybunał stwierdza, że nie doszło do naruszenia Artykułu 5 ust. 3 Konwencji.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę na podstawie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji za dopuszczalną;
2. *Stwierdza*, że nie doszło do naruszenia Artykułu 5 ust. 3 Konwencji.

Sporządzono w języku angielskim oraz obwieszczono pisemnie dnia 24 lutego 2015 roku, zgodnie z Regułą 77 ust. 2 i ust. 3 Regulaminu Trybunału.

Françoise Elens-Passos
Kanclerz

Guido Raimondi
Przewodniczący